

TÜRKİYE’NİN SAVUNMA EKOSİSTEMİ

Türkiye’nin savunma sanayiinde son yirmi yılda kaydettiği dönüşüm, stratejik bağımsızlık arayışının, jeopolitik zorunlulukların ve teknolojik sıçramanın kesişiminde şekillenen çok katmanlı bir süreçtir. Bir askerî tarih perspektifinden bakıldığında bu ilerleme, devlet aklının sürekliliği, tehdit algısının evrimi ve harp doktrinlerinin yeniden tanımlanmasıyla anlam kazanır.

Doç. Dr. Levent Ersin ORALLI

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden itibaren askerî teknolojiye dışa bağımlılık sorunu, Türkiye’nin stratejik hafızasında derin izler bırakmıştır. Özellikle 19. yüzyılda Avrupa karşısında yaşanan teknolojik geri kalmışlık, savaş meydanlarındaki sonuçlara doğrudan yansımış; bu durum Cumhuriyet döneminde “yerli ve millî savunma” fikrinin ideolojik temellerini oluşturmuştur. Ancak bu ideal, uzun süre ekonomik kısıtlar, kurumsal yetersizlikler ve dışa bağımlı güvenlik mimarisi nedeniyle tam anlamıyla hayata geçirilememiştir.

Caydırıcılığın Yeniden İnşası

Soğuk Savaş yıllarında Türkiye’nin NATO üyeliği, güvenlik şem-

siyesi sağlamakla birlikte savunma sanayiinde dışa bağımlılığı pekiştiren bir yapı oluşturmuştur. Bu dönemde Türk Silahlı Kuvvetleri’nin envanteri büyük ölçüde ithal sistemlere dayanmış; yerli üretim girişimleri ise sınırlı kalmıştır. Ancak 1974’teki Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında uygulanan ambargo, Türkiye için bir kırılma noktası olmuştur. Bu ambargo, savunma alanında dışa bağımlılığın stratejik risklerini açık biçimde ortaya koymuş ve yerli üretim konusunda kurumsal reflekslerin gelişmesini tetiklemiştir. Bu bağlamda kurulan Savunma Sanayii Başkanlığı, Türkiye’nin savunma sanayiinde koordinasyon ve strateji üretme kapasitesini kurumsallaştırmıştır. 2000’li yıllardan itibaren ise bu yapı, sadece bir tedarik kurumu olmaktan çıkıp bir teknoloji ekosisteminin mer-

Özellikle 19. yüzyılda Avrupa karşısında yaşanan teknolojik geri kalmışlık, savaş meydanlarındaki sonuçlara doğrudan yansımış; bu durum Cumhuriyet döneminde “yerli ve millî savunma” fikrinin ideolojik temellerini oluşturmuştur.

¹ Levent Ersin Orallı, TESAM Yüksek İstişare Heyeti üyesi, dış politika uzmanı.

keziine dönüşmüştür. ASELSAN, TUSAŞ, ROKETSAN ve MKE gibi kuruluşlar, bu dönüşümün lokomotifleri haline gelmiştir.

İnsansız sistemler, Türkiye'nin savunma sanayiinde sıçrama yaptığı en belirgin alanlardan biridir. Bayraktar TB2, Bayraktar TB3 ve Bayraktar Akıncı gibi platformlar, yalnızca teknik başarılarıyla değil, savaş doktrinlerini dönüştüren etkileriyle de dikkat çekmiştir. Bu sistemlerin Suriye, Libya ve Dağlık Karabağ gibi sahalarda kullanımı, klasik hava üstünlüğü anlayışını yeniden tartışmaya açmıştır. Düşük maliyetli, yüksek etkinlikteli ve ağı-merkezli harp konseptine uygun bu araçlar, asimetrik üstünlük sağlamanın yeni yollarını ortaya koymuştur.

Savunmada Sessiz Devrim

Benzer şekilde, hava savunma alanında geliştirilen SİPER, HİSAR-A+ ve HİSAR-O+ gibi sistemler, Türkiye'nin katmanlı hava savunma mimarisi kurma hedefinin somut göstergeleridir. Bu sistemlerin "Çelik Kubbe" yaklaşımı altında entegre edilme-

si, yalnızca savunma kapasitesini artırmakla kalmamakta; aynı zamanda caydırıcılık doktrininin temelini güçlendirmektedir. Zira modern harp ortamında hava üstünlüğü, kara ve deniz operasyonlarının başarısını doğrudan belirleyen bir faktördür.

Havacılık alanındaki en iddialı projelerden biri olan KAAN Milli Muharip Uçak, Türkiye'nin teknoloji liginde üst sıralara çıkma hedefinin sembolüdür. Bunun yanında Hürjet ve T-929 Atak 2 gibi projeler, insanlı platformlarda da ciddi bir mühendislik birikimi oluştuğunu göstermektedir. Bu gelişmeler, yalnızca askerî kapasiteyi artırmakla kalmayıp sivil havacılık ve uzay teknolojilerine de dolaylı katkı sağlamaktadır.

Deniz gücü açısından bakıldığında, TCG Anadolu gibi platformlar, Türkiye'nin mavi vatan doktrini çerçevesinde güç projeksiyonu kabiliyetini artırmaktadır. MİLGEM projesi kapsamında geliştirilen fırkateynler ve insansız deniz araçları, yerli üretimin deniz kuvvetlerine entegrasyonunun başarılı örnekleridir. Bu durum, Türkiye'nin

sadece kara merkezli bir savunma anlayışından çıkarak çok boyutlu bir askerî strateji benimsediğini göstermektedir.

Bölgesel Güçten Teknolojik Aktöre

Kara platformlarında ise Altay tankı, Kirpi ve Pars gibi araçlar, modern muharebe sahasının ihtiyaçlarına uygun çözümler sunmaktadır. Bu sistemler, özellikle terörle mücadelede ve sınır ötesi operasyonlarda sağladıkları koruma ve mobilite ile öne çıkmıştır.

Füze ve mühimmat alanında geliştirilen SOM, Atmaca ve Bozdoğan gibi sistemler, Türkiye'nin hassas vuruş kabiliyetini önemli ölçüde artırmıştır. Bu kabiliyet, modern savaşlarda kritik öneme sahip olan "ilk vuruş avantajı" ve "derinlikte etki" gibi unsurların sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Tüm bu gelişmelerin bölgesel barışa etkisi, çoğu zaman yanlış anlaşılan bir konudur. Güçlü bir savunma sanayii, ilk bakışta militarizasyonu artıran bir unsur gibi görülebilir; ancak tarihsel örnekler, caydırıcılığın barışı korumadaki rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Türkiye'nin artan savunma kapasitesi, özellikle çevresindeki istikrarsız coğrafyada dengeleyici bir unsur olarak işlev görmektedir. Bu durum, "barış için güç" paradigmasının somut bir yansımasıdır.

Türk Savunma Sanayiinin Yükselişi

Özellikle insansız sistemlerin sağladığı düşük maliyetli caydırıcılık, çatışmaların geniş ölçekli savaşlara dönüşmesini engelleyebilecek bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Aynı şekilde, yerli hava savunma sistemleri sayesinde kritik altyapıların korunması, kriz anlarında sivil ka-

yıpların azaltılmasına katkı sağlayabilir. Bu yönüyle savunma sanayiindeki gelişmeler, yalnızca askerî değil, insani güvenlik açısından da önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, bu başarının sürdürülebilirliği bazı kritik faktörlere bağlıdır. Teknolojik bağımsızlık, yalnızca platform üretimiyle değil; yarı iletkenler, yazılım, yapay zekâ ve malzeme bilimi gibi alanlarda derinleşmeyi gerektirir. Ayrıca küresel rekabet ortamında ihracat politikalarının dengeli yürütülmesi, diplomatik ilişkilerle uyumlu bir savunma stratejisinin benimsenmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin savunma sanayiinde kat ettiği mesafe, tarihsel birikim, stratejik zorunluluk ve teknolojik vizyonun birleşimiyle ortaya çıkmıştır. Bu süreç, yalnızca askerî kapasite artışı olarak değil; aynı zamanda ulusal egemenliğin güçlendirilmesi ve bölgesel istikrarın desteklenmesi bağlamında değerlendirilmelidir. Türkiye'nin geliştirdiği sistemler, bir yandan caydırıcılık sağlayarak barışı koruma potansiyeli taşıırken, diğer yandan yeni bir savunma paradigmasının da habercisi olmaktadır. Bu

paradigma, daha esnek, daha teknolojik ve daha bağımsız bir güvenlik anlayışını temsil etmektedir.

Türkiye'nin savunma sanayiinde kat ettiği mesafe, tarihsel birikim, stratejik zorunluluk ve teknolojik vizyonun birleşimiyle ortaya çıkmıştır. Bu süreç, yalnızca askerî kapasite artışı olarak değil; aynı zamanda ulusal egemenliğin güçlendirilmesi ve bölgesel istikrarın desteklenmesi bağlamında değerlendirilmelidir.